

Läroplanskoppling
finns på sista sidan

Lärarhandledning

Kapten Nova

Filminformation

Längd: 86 min

Ålder: 7 år, rek för 9-12 år

Ämne: Bild, Fysik, Samhälls-
kunskap, Svenska

Språk: Nederländska

Produktionsland:
Nederländerna, 2021

Svensk distribution:
Swedish Film, 2023

Ansvarig utgivare:
Ann Nordström

Filmnr: ART000894

Nyckelord

framtid, miljöengagemang, klimatförändringar, klimathot, dystopier, tidsresa, hållbar utveckling, koldioxid, fossila bränslen, förnybar energi, olika energislag, FN:s globala mål, aktivism, vänskap, kärlek.

Kapten Nova är en sciencefictionhistoria med ett tänkvärt budskap. Nova Kesler lämnar en dystopisk framtid för att resa 25 år bakåt i tiden. Hennes uppdrag är att förhindra den miljökatastrof som är hotar att drabba världen. Men resan tillbaka i tiden förändrar den 37 årige Nova. När hon landat i vår tid och kliver ur sin flygfarkost är hon 12 år gammal, och trots att hon har sin AI-robot, ADD, med sig möter hon misstro från vuxenvärlden. Kan verkligen ett barn sitta inne med livsviktig information? Den holländska ungdomsfilmerna "Kapten Nova" i regi av Maurice Trouwpost var bl.a. öppningsfilm vid Cinekid Film Festival, där den även belönades med priset för bästa barnfilm.

Referat

Året är 2046 och jorden är en plats där endast en spillra av mänskligheten kämpar för överlevnad. Luften går inte längre att andas, haven är förgiftade och den mat som odlas växer i speciella behållare. Den sista fågeln har sedan länge slutat kvittra. Denna dystopiska framtid är orsakad av människan själv, jakten på fossila bränslen ledde fram till att all den metangas som lagrats under Nordpolens isar, som släppts lös i atmosfären. Det finns därför endast ett sätt att rädda mänskligheten, att skicka en människa tillbaka i tiden för att stoppa företagaren Simon Valk JR från att borra efter olja och gas i Arktis. Valet faller på Kapten Nova som tillsammans med AI-roboten ADD, antrar sitt skepp inställt på år 2021. Vad hon dock inte kunde förutse var att resan tillbaka i tiden även gjorde henne själv 25 år yngre något som komplicerar uppdraget ytterligare. För vem tror att en 12-åring har något viktigt att säga om framtiden?

© Boris Suyderhoud

Kapten Nova är en film som inte bara ställer frågor om vilka konsekvenser som våra handlingar i dag får i framtiden, utan även utmanar vår uppfattning om vem eller vilka som vi väljer att lita på.

Före filmvisning

Aktivitet – frågor och påståenden om klimatet.

Ge följande påståenden till klassen. De som håller med reser sig upp, medan de som inte håller med om påståendet sitter kvar på sin plats. De som inte vill ta ställning sätter sig på sin bänk:

- Vi kan göra något för att påverka klimatet!
- Vi i västvärlden måste ändra vår livsstil för att göra något mot klimatförändringen!
- Vi överutnyttjar jordens resurser
- I de rika delarna av världen konsumerar vi för många prylar
- Vi måste gå över till förnybara bränslen
- Kärnkraft är bra för miljön
- Olja är en bra energikälla
- Det släpps ut för mycket växthusgaser i atmosfären
- Klimatproblemet löser sig själv när de fossila bränslena tar slut!
- Jag har inget ansvar för hur utvecklingen blir i världen – det är politikernas sak att se till att vi får en hållbar utveckling
- Endast förnybar energi bör användas i framtiden!
- Genom att sortera sitt avfall bidrar man till hållbar utveckling
- Fossila bränslen är nödvändig för att den svenska industrin ska kunna vara konkurrenskraftig!
- Staten bör förbjuda användandet av fossila bränslen!
- När vi bytt till förnybara bränslen kan vi köra bil med gott samvetet i framtiden!
- För klimatets skull måste vi minska vår köttproduktion/-konsumtion
- Jag tänker på att spara energi och släcker ljuset efter mig!
- Jag tänker på att spara energi och duschar inte varje dag!
- Jag tänker på att spara energi och låter inte vattenkranen stå och rinna!
- Jag använder tygkasse när jag handlar!

Frågor efter filmvisning

---

1. Beskriv kortfattat vad du tyckte filmen handlade om.
2. Vad tänkte du på när du såg filmen?
3. Tycker du att filmen verkar trovärdig?
4. Hur tyckte du relationen mellan vuxna och barn beskrivs i filmen?
5. Vilka klimathot ser du som viktigast att ta itu med?

Resonerande frågeställningar

I filmen *Kapten Nova* reser Nova Kesler 25 år tillbaka i tiden. Utredarna hos försvaret tror först att de har att göra med ett UFO, men blir förvirrade när de märker att fingeravtrycken i rymdkapseln matchar en 12-årig flicka som bor med sina föräldrar inte långt från nedslagsplatsen.

- Skulle du vilja möta ditt framtida "jag" om det vore möjligt? Hur tror du att ditt liv ser ut om 25 år?
- Om det var möjligt att resa i tiden, vilken del av vår historia skulle du då vilja besöka? Förklara och ge exempel!

Det största problemet för Nova är att vuxenvärlden inte tar henne på allvar. Egentligen är hon 37 år, men resan tillbaka i tiden har gjort att hon befinner sig i en 12-årigs kropp.

- Tror du att fler skulle lyssna på Novas varningar om hon var vuxen? Eller är det hon säger för osannolikt för att någon ska tro på henne oavsett hennes ålder? Förklara!
- Har du upplevt att vuxna inte tror på vad du säger eftersom du är ett barn? Ge exempel
- Om du vore miljöminister och fick bestämma över Sveriges miljöpolitik, vilka beslut skulle du då fatta? Ge exempel!

Arbete efter filmen

Filmerna *Kapten Nova* är en sciencefictionberättelse som utspelar sig dels i nutid, dels 25 år framåt i tiden. Framtiden skildras dystopisk, det vill säga det är en dyster och skrämmande bild av framtiden som målas upp. Författarna har i alla tider skrivit mörka framtidsskildringar s.k. dystopier. Några har handlat om totalitära stater som kontrollerar och förtrycker sina medborgare, andra har skildrat världen efter en klimatkatastrof, en världsförstörande miljökatastrof eller dödlig pandemi. Men det finns också de som skildrat en positiv framtid där människor lever i fred och frihet i ett hållbart samhälle, dessa skildringar kallas för utopier.

Övning 1

5–6 lektioner

Skrivövning – berättande text

Utopi eller dystopi?

Material – veckotidningar och månadsmagasin till collagearbete

1. Tänk dig världen 50 år framåt i tiden!
Bestäm dig sedan för en plats som du vill skildra. Kanske är det en stadsmiljö eller ett naturlandskap?
2. Ta hjälp av tidningarna och gör klipp ut bilder som passar din tänkta plats!

- Rita en bakgrund på ett stort papper och klistra in dina bilder, gör ett collage!
- Skriv nu en tankekarta utgå från ditt collage
- Bilda nu grupper om 4–5 deltagare. Var och en får utifrån sin bild och sin tankekarta berätta om sin framtida plats. Det kan som sagt vara en dystopi eller en utopi.
- Beskriv sedan din plats i skrift. Vad är det för en plats? Vad utspelar sig på din plats? Hur har människorna det som lever i din miljö?
- Glöm inte att göra din text mer levande genom att bygga upp en stämning i din text. Beskriv genom att ta med de fem sinnen – Vad ser man? Vad hör man? Hur känns det på din plats? Vilka lukter känner man? Beskriv även hur människorna på din plats reagerar och ser ut? Glöm inte använda många adjektiv.
- Byt text med en klasskamrat, läs igenom och ge och få feedback.
- Texterna sammanställs sedan under rubriken *Vår framtida värld – utopi eller dystopi?*

Övning 2

3–4 lektioner

Arbete kring energislag

I Sverige får vi vår el i huvudsak från vattenkraft och kärnkraft. Tillsammans utgör de 80 procent av vår elproduktion. Ca 17 procent utgörs av vindkraft. Vi använder en mycket låg del fossila bränslen, som olja, kol och naturgas, i vår elproduktion jämfört med andra länder. Under 2022 steg priset på el kraftigt och både privatpersoner och företag har haft svårt att betala sina höga elkostnader. Under valkampanjen 2022 var det flera partier som ville att Sverige skulle bygga ut sin kärnkraft, eftersom kärnkraften inte släpper ut farliga växthusgaser i atmosfären. Samtidigt är restprodukten som blir över när man framställer el i ett kärnkraftverk mycket farlig och fortsätter att vara det i många tusen år. Dessutom kan en olycka i ett kärnkraftverk få förödande konsekvenser för människor, djur och natur.

Arbeta i grupper om 4–5 personer och ta reda på information om en av följande energislag:

- Olja och naturgas
- Vattenkraft
- Vindkraft
- Kärnkraft

Beskriv hur energikällan fungerar!

Beskriv fördelar och nackdelar med energikällan!

Beskriv hur människor, djur och miljön påverkas! Även i framtiden!

Är energikällan billig eller dyr för samhället!

Redovisa på en plansch eller med en powerpoint/googlepresentation

OBS! Glöm inte att redovisa era källor!

Ta gärna hjälp av länkarna nedan för att söka information.

Länk till materialet "Vad är energi" från Naturskyddsföreningen

- <https://www.naturskyddsforeningen.se/faktablad/vad-ar-energi/>

Länk till Naturvårdsverket, fakta om energiförbrukning i Sverige

- <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhället/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Energi/Fossila-branslen/>

Länk till UR-filmer om olika energislag "lampornas mat".

- <https://urplay.se/program/213574-snabbkoll-energi>

Fakta om energiförbrukningen i Sverige från Ekonomifakta.se

- <https://www.ekonomifakta.se/fakta/energi/energi-balans-i-sverige/elproduktion/>

Artikel från Världsnaturfonden om klimatpåverkan

- <https://www.wwf.se/klimat/mansklig-paverkan/>

Artikel från Naturskyddsföreningen om för- och nackdelar med vattenkraft

- <https://www.naturskyddsforeningen.se/vad-vi-gor/hav/vattenkraft>

Fakta om energiförbrukningen i Sverige från Energimyndigheten

- <https://www.energimyndigheten.se>

Fakta om svensk kärnkraft från Strålskyddsmyndigheten

- <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/omraden/karnkraft/avveckling-av-karntekniska-anlaggningar-i-sverige/>

Övning 3

Välj 2 scener ur följande 3 från filmen och diskutera dem i klassen.

Träd, gräs, löv – det måste vara en skog! (07.30) och (21.07)
Kapten Nova och roboten ADD landar sin farkost i en typisk skog. Ändå verkar det som om ADD blir förvånad. "Träd, gräs och löv – det måste vara en skog" utbrister roboten. Vi förstår att skogar saknas i framtiden. I klippet där Nas och Nova stulit en bil och kör genom skogen, ser vi hur Nova längtansfullt tittar ut över skogen. Hur skulle det vara att leva i en värld utan skogar och träd? Vad tycker du bäst om med skog? Vad brukar du göra i skogen? Vad har vi människor för nytta av våra skogar? Vilken funktion fyller skogar för oss, både på ett personligt plan och på ett globalt plan? Har du något favoritträd? Vilka olika känslor brukar du känna i skogen?

© Boris Suyderhoud

Hej, din idiot, du har besök! (14.28)

När Nas bestämt sig för att hjälpa den mystiska flickan Nova beger han sig till det ställe där han bor. Han har precis hunnit undan när Luchtmejer, utredaren från försvarsvardepartementet, knackar på. Mannen som tar emot Luchtmejer tror att Nas är på sitt rum och ropar: Hej idiot, du har besök. Vad tror du Nas har för relation till mannen? Kan det vara hans pappa? Verkar de ha en bra eller dålig relation? Hur ser huset ut där han bor? Jämför gärna med det par, en man och en kvinna som bor på en gård, som senare kommer att hjälpa Nas och Nova. Beskriv Nas, hur verkar han ha det med familj och vänner? Vad får vi veta om honom? På vilket sätt beskrivs de vuxna i filmen?

Alla har rätt att använda energi (1.13.02)

När Nova och Nas till slut tar sig in i företaget Falcons anläggning vid Nordpolen håller Simon Valk Jr tal. Det är en stor dag för företaget, de ska med sin nya teknik borra sig ner under isen för att ta upp olja och gas. I sitt tal säger Valk att det är en fantastisk dag eftersom de nu kan bistå världen med energi så att även låginkomstländer kan utvecklas. Han säger att alla har rätt att använda energi.

De senaste 200 åren har västvärlden med hjälp av fossila bränslen som kol, olja och gas tagit ett stort utvecklingssteg framåt. Men den industriella utvecklingen har tärt på jordens resurser och bidragit till ökad miljöförstöring. Nu behöver hela världen minska sina utsläpp av växthusgaser. Samtidigt vill även fattiga länder få möjlighet att göra samma industriella utveckling som de rikare länderna redan har gjort. Människor vill t.ex. kunna äga en bil och få ta del av andra bekvämligheter som vi i rikare länder är vana vid. Men om alla människor levde som vi gör i västvärlden så skulle jordens resurser ha tagit slut för länge sen. Hur tänker du kring det? Är det rimligt att alla människor ska få äga en bil t.ex.? Köpa nya kläder flera gånger om året? Flyga utomlands på semester varje år? Eller ska vi i de rika länderna avstå från våra bekvämligheter till förmån för andra? Eller finns det andra sätt att kompensera de fattigare länderna på?

Fördjupa dig

Fördjupa dig i ämnet med hjälp av externa länkar som ger dig mer information och inspiration.

Länktips

Länk till Skolmaterial "Bortom fossilsamhället" från Naturskyddsföreningen

- <https://www.naturskyddsforeningen.se/skola/bortom-fossilsamhallet/>

Länk till UR-film om energi

- <https://urplay.se/program/213574-snabbkoll-energi>

Länk till skolmaterial om FN:s Globala mål

- <https://www.globalamalen.se/skola/skolmaterial/>

Litteraturtips

Till sista droppen av Elin Ek

Planeten, klimatet & framtiden av Åsa Callmer, Anja Gatu och Ingrid Skåre

Det är nu det gäller av Mats Berggren

Gretas historia ingen är för liten för att göra något stort av Valentina Camerini och Margareta Zetterström

Heja Jordan! av Jörn Spolander

Oceanus väktare av Mattias Lönnebo

Är det bara jag som bryr mig? av Camilla Dahlson

Mitt klimatkatastrofala liv carbon diaries 2015 av Saci Lloyd

Röd Zon, Grön Zon och Vit Zon av Magnus Nordin

Divergent av Veronica Roth

Serien *Hungerspelen* av Suzanne Collins

Rör mig inte! Tahereh Mafi

Legend av Marie Lu

Otopia av Per Nilsson

Filmtips

WALL-E (2008)

Isle of Dogs (2017)

The Lorax (2012)

Prinsessan Mononoke (1997),

Äppelkriget (1971)

The Day After Tomorrow (2004)

Peggy Sue Got Married (1986)

Back to the future (1985)

Måndag hela veckan (1993)

Terminator (1984)

Läroplanskoppling

Filmen *Kapten Nova* passar bra för undervisning i ämnet bild, fysik, samhällskunskap och svenska i grundskolan. Nedan förslag på centralt innehåll från Lgr22, se www.skolverket.se.

Bild, åk 4–6, Lgr22

Bildanalys

- Bilder ur elevernas visuella kulturer som gestaltar identitet, grupptillhörighet och normer.
- Hur bilder påverkar och förmedlar budskap. Ord och begrepp för att kunna samtala om bilders innehåll, uttryck och funktioner.

Fysik, åk 4–6, Lgr22

Fysiken i naturen och samhället

- Energiformer samt olika typer av energikällor och deras påverkan på miljön.

Systematiska undersökningar och granskning av information

- Några upptäckter inom fysikområdet och deras betydelse för människans levnadsvillkor och syn på naturen.
- Kritisk granskning och användning av information som rör fysik.

Samhällskunskap, åk 4–6, Lgr22

Samhällsresurser och fördelning

- Det offentliga ekonomien. Vad skatter är och vad kommuner, regioner och stat använder skattemedel till.

Granskning av samhällsfrågor

- Aktuella samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.

Svenska, åk 4–6, Lgr22

Läsa och skriva

- Gemensam och enskild läsning. Strategier för att förstå och tolka ord, begrepp och texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, både det direkt uttalade och sådant som är indirekt uttryckt.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.
- Bearbetning av egna och gemensamma texter till innehåll och form. Att ge och ta emot respons på texter.
- Språkliga strukturer och normer. Meningsbyggnad, med huvudsatser, bisatser och skiljetecken samt textbindning med hjälp av sambandsord. Stavning, ords böjningsformer och ordklasser.
- Ordböcker och digitala verktyg för stavning och ordförståelse.

Tala, lyssna och samtala

- Olika former av samtal. Att lyssna aktivt, ställa frågor, uttrycka tankar och känslor samt resonera och argumentera i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Disposition med inledning, innehåll och avslutning. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och i söktjänster på internet.
- Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.